Scrìti Vèneti

CONTI DE ON BOCIA

Raffaele Serafini

Edisiòn: ŁENGOA VENETA

Raffaele Serafini

Scrìti Vèneti

CONTI DE ON BOCIA

Edisiòn: ŁENGOA VENETA

A no ghe xè copyrights e tute łe parte de sta publicasiòn łe pol èsar copià o invià co tuti i mexi, ełetroneghi o mecaneghi, anca fotocopie, rejistrasiòn, e anca ła pol èsar imagazinà sensa permeso scrito de l'autor o dea caxa editora.

All rights are not reserved. All parts of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, withouth prior permission in writing from the publisher.

stanpà inte la Venetia

1° Edisiòn dexenbre 2015

A ghe dèdego sto libro a chi ca a ga capio ca el el Veneto el xè Lengoa e ca a ghemo da ver el corajo de parlarlo e scrivarlo ogni dì.

NOTE DE SCRITURA

Łe regołe grafeghe, łe xè fasiłi e imedià, el ségno “C” a se lèxe [K] frente a o/a/u par exenpio : “a**cu**a“, “an**ca**”. Frente a e/i par exenpio se lèxe invése fà : “**ci**ào”, “**cé**xa”. La “CH“ tipega se lèxe fa in taliàn, par exenpio : “s**ch**ei”, “**Ch**éco”. Serte olte la “CH” la se scrìve ànca co “K” : “s**k**èi”, “**K**éko”

A “S” a vién doparà fà na sorda, par exenpio : “Go ma**s**a mistieri pa a te**s**ta”.

A “X” a xè doparà fà na sonora, par exenpio : “ca**x**a” o “**x**é”.

A “Z” a ga isteso vaeor fonetego de a “X”, par exenpio : “ca**z**a”, “A **x**è fasie tà**x**er”, el se podarìa scrivar anca : “ A **z**è fasie tà**z**er”.

La “J” la sostituise la scritùra gi/ge, par exènpio : “pro**jè**to”, “**Jijé**to”; la “J” la se pol lèxar fa la “J” de “**J**ohn” in inglexe o ànca fa in “**ye**s” inglexe.

A “Ł” tajà a raprexenta do varianti foneteghe, parchè ghe xè parti de el Veneto ca dixe : “**A** gaina magna **e** erbe” e altri invese dixè “**La** gaina la magna **le** erbe”. Cusita, pa respetar e do varianti serte volte xè scrivesto : “**Ł**a gaina la magna **ł**e erbe”. Mi, bona parte de le òlte dopàro la “L” normàl, asàndoghe el letòr l’opsion de lèxarla o mànco. E dòpie in Veneto

no łe ghe xè.
No go vołesto èsar pedante fà on acadèmego, vanti tuto parchè go senpre vardà co sospeto chi ca el ghe insegna st'altri parlar puito, e pò parchè na lengoa ła ga da èsar descrivesta fa ła vien parlà e inte el modo pi fasie par tuti. Penso ca in stì oltimi sento ani, chi ca el ga festo pì mal a ła nostra lengoa, a xè stà a nostra prexunsiòn masa granda. El me parèr el xè de scrìvar, parlar e pensar in Veneto, no vargognarse, e mołargheła de scrìvar sol ca poexie e memorie de sti ani. In Veneto podimo parlar de matemadega, de fiłoxofia, de storia, atuaità e de połitega...El letòr el podarà vèdar ca el testo el xè stà trà xò doparando dea nostra Lengoa varietà nove, vecie, e de parte difarenti de el Veneto, parchè a richesa de na lengoa a xè propio inte a so diversità; in sto modo a grafìa a xè sta doparà co libartà pròpio pa rèndar sta diversità. In sti oltimi àni, partìr da on sciàpo de xente, gà scuminsià la rivinsita e la riapropriasiòn de la nostra Lengoa, storia e coltùra. A semo drìo riapropiarse de la nostra identità e dignità de Pòpolo, ca a xè pi inportante ca fàr schèi.. I schèi va e vién, ma l'identità na olta perdesta a xé finìa.

INTRODUSION

A se trata de na serie de conti veri, narà co i oci de on bòcia e ca li ne riporta indrìo a sti ani so on mondo pi sinplise a ndo serte robe, vedeste co l'ocio de ancò, le pararìa fantaxiuse. La senplisità, la spontaneità del vìvar dei bòce de sti àni la s-ciòca co la solitudine e iper programasiòn del tenpo dei puteli de deso.
Ve àsaràve a la letùra, bon divertimento.
saluti

Scrìti Vèneti

CONTI DE ON BOCIA

CARNEVAL DE STI ANI : CO SE VESTÌVIMO DA ZÒRRO

A no ghe xèra altro, o te te vestìvi da Zorro o da fàda. I pì poarèti i podea sòlo cronpàrse el capelo nèro da xòro e i se metea na stràsa fa mantela, se sercàva de vestìrse de scùro el pì posìbile. A bastava on capelo scùro pa i tòxi, co on penarelo a spìrito se se scarabociàva i mustàci e dòpo la spàda, sì la spàda. Contàva sòlo la spàda parchè co chela se se batìa a sàngoe. Ghe xèra sì chéle de plàstega ma no le fàva màl e pò se gheva da cronpàrle, e lòra ghe xèra i fiòli dei maràngoni ca gheva le spàde de lègno, e xò pàche a tùti. Le galère del paexe, a li doparàva fin bastùni grèxi, ma el fèro mài, si no pasàvimo pa Legnàgo! Le frùste le se fàva co le stròpe de salgàro e xò anca a le putèle. Dòpo a xé vignisti fòra i film de John Wayne, cheli déi CowBoy. Gnisòn volea fàr l'indiàn parchè inte i film rasìsti de Hollywood i indiàni i xèra

inbriagùni analfabìti e i le ciapàva sènpre da tùti; fin ca on dì no i ga fésto el film de Jeròmimo, e lòra tùti vestìrse da Indiàn. Mìa màsa però, no se se vestìa propio, parchè i indiani dei film CowBoy li xera in spadìna, e cusì, ndavimo vìa mèxi spojà ànca col frèdo, se se inpituràva el pèto, e co na pena de faraòna in tèsta, a se partìa. Mèjo sa te ghèvi on corteleto vèro. Se ndàva sol bòsco e co finìa le frèse (vere de legno feste co le pene de sèlega pa bilansarle), se tacàva tiràrse drìo bàle de pantàn co rento prìe. Co finìa le munisiòn, xò tiràrse sòpe de tèra e fàr el còrpo a còrpo. A me ricòrdo ca co i fàva i filmìti de Orzowey a no se védea pì on putèlo par tèra, tùti in sìma le piànte in mudànde!
Le putele le xéra pi bòne, lòre a no le sporcava mìa mài, ansi le se metea in parte so on cantòn e le xugatolàva fra de lòre. Le se vestìa da fàda ròsa, turchìna, le se metea on capelo e chelo ca contàva a xèra la bachéta fadà.

CO A VEGNEA EL SIRCO STI ANI

El se ciamàa el sìrco Espàna. A li vegnìa in paèxe ogni àno e li montàa el tendòn in sèntro. Nàltri bòce tùti contìnti ndàvimo védar le bèstie. I ghèva on lifànte ca el fàva fìn fadìga stàr so i so piè. I ghèa na sìmia tùta sensa pìli e do liùni on pì màgro de st'altro. Poarèti i patìa tùti la fàme in sto sìrco. Sti àni, al sìrco a ghe ndàva tùti e el bijeto no el vignìa gninte, no ghe xèra

finansiamìnti e i se rangiàva tiràr vànti. Riscaldamento gnànca parlarghine, se se metìvimo on bel paltò e batìvimo le màn pa scaldarse. Ma a xèra bèlo. Tùti ca a voléa ndàr fòra volontàri pa montàr sol lifante. Ghe xèra tùte le scòle. Le màme le spetàa fòra pa no pagàr, anca parchè ògni màma la ghèa pì de dò bòce da fàr intràr; a nàltri no ne paréa vèro stàr sùli rento sta arèna. El prexentadòr el ne dìxea ca ghe xèra on nòvo artìsta da l'Amèrica, da l'Inghiltera, da la Rùsia e el dixèa nòmi stràni on difarente da st'altro ca naltri sganasavimo, ma dòpo la fìn naltri xèrimo sì bastànsa òchi, ma se inacorxèvimo ca el xèra sènpre isteso ca fàva da domatòr, da jocolièr, da pajàso, da trapesìsta, da ecoilibrìsta, ma stàvimo al xùgo. A xèra bèo, a se tiràvimo drìo i rìxi co la serbotàna e i pi sìngàni de nàltri pa fàrse bèli, i ghe tocàa la còa al liòn, cusì li ndàva vànti tùto l'ano contàrlo; scòla i vegnea segà, ma càso, vèrghe tocà la còa al liòn a xèra el màsimo. On àto de coràjo cusì el raxentàva tùti i pecà. Col domatòr entràva, i pasàa dimandàr i schèi pa l'asicurasiòn e naltri ca no ghi n'avìvimo a sognàvino de vedar i liòn ca a lo magnàa. Poarèti, no i ghea gnanca la forsa de intràr far spetàcolo, pi ca liòni i xèra òsi. No parlemo pò dela spùsa. Dèso Moìra la pàsa fìn co el sprùso e la te scàlda cusì el da drìo ca te tòca metarte in maneghéte cùrte.

I carosòni de legno de sti artìsti i xèra cusì poarèti, e naltri ca ghe vivevimo rente ghe asàvimo tòrse le secià de àcoa in càxa in cànvio dèi bilièti gràtis. A

metà spetàcolo, tùti tòrse el sùcaro filà o el panìn co la mortadela. I pachìti de patatèle le vegnea sincoanta frànchi. A ne vegnea na sén magnàr ste patatèle parché le xèra gràn insalà, e lòra se fàva coléta e se cronpàa na gaxòxa e la se spartìva a càna on tìro par òmo de chi ca gheva pagà. L'òltemo poareto, a no ghe restàa gnànca el stròpolo.
A vardàvimo co invìdia i puteli artìsti, e lòra càxa pa stimàne, dòpo de sto sìrco, a xugàvimo al sìrco e a le putele ghe fàvimo fàr da lionese e xò frustàrle co le strope fin ca no le se metéa criàr.
Na òlta el sìrco el xé vignìsto co on òrso ciàro on òrso polàr, e lòra tùti vèdar, ma sti furbòti del sìrco i se ghéa sognà de osijenàr on òrso brùno, ma xèra bèlo istèso. I pajàsi bastàa ca i dixèse parolàse e ridìvimo, la sensùra la xèra cusì fòrte, ca sentìr on ca dixèa col brìncaòxe : càca, mèrda, cìcio, stùpido.....a ne pareà na senpiàda da rìdàr. Dèso el sìrco no vien pì : la burocrasìa, l'ignoràns a e rasixmo dèi polìteghi, le tàse, i vìjili, i parmìsi, e pò pèxo, el pòpolo el se rincojonìse frente la tilivixiòn.

EL CAVADINTI

Sti àni, a me vien inamente co xèrimo bòcie, a ne tocàva ndàr dal cavadìnti. Co ne vegnea mal, taxìvimo parchè volìvimo ritardàr sta gràn magàgna de finìr sòto i fèri. El dotòr Bepin, el xèra on òmo gràndo co i mustàci e co na òxe gròsa. Naltri a se spauràvimo sol

ca sentìr la so òxe. El gheva el laboratorio in piàsa e inte el ràjo de 10 km tùti li ndàva da lù.
Pa fàrme pasàr el dolòr a me ricòrdo ca me àmio el me meteà la gràspa sol dènte malà. Marìa ca schìfo, i xèra mètodi da ostarìa e l'ònego mòdo pa chietàr el dolòr a xèra chel li de sevitàr métarghe gràspa fin ca me rabaltavo inbriago. Ma xèrimo dei putèli ca ndàva le scòle limentàr, mìga dei sbevasòni. Cusì sto dolòr el creséa sènpre de pì e i ne menàva dal cavadìnti. Fra lagreme e sìghi, i ne paràva rento sto laboratòrio a scarpà inte el da drìo o co promèse futùre de fàrne prexénti. A me ricòrdo ca me pòra nòna la me dixea de soportàr e ofrìrghe el màl a nostro signòr; ma mi ste pugnete de cèxa no le go mài parà xò e sevitàva sigàr dal mal.
Co entràvimo rento sto laboratòrio, a se finìa senpre pa catàr on dei nostri amìghi de scòla, e ànca lù co le làgreme ai òci, magàri co el dente in màn pèna cavà.
Sti ani no se spetàva mìa ndàr dal cavadinti, e mànco ncòra ocoréa prenotàr, i laoràa pi in prèsa de dèso. No ghe xèra segretàrie o calaboradòri, se scoltàva el dotòr ca sigàva da rènto : “rènto nàltro!”.
Co la vèsta ciàra, onta de sàngoe, el ne vardàa da l'àlto co i òci filtrà da lìnti gròse on dèo, na luse da minator in testa ca la ne inorbesìa. I mustàci xàli intabacà e sta spùsa da siòle e vìn ca tùti i vèci ghèva.
“Co indormia o sénsa?” a xèra la dimànda clàsega. I pi poareti no podéa parmetarsela, e i vèci i se vargognàa cavarse on dènte co la indormia; sarìa sta

on ségno de debolèsa. Lòri i se la cavàa co on : “Dài, dài, mòvate càva!”. I puteli dei poarèti ghe tocàva cavàrse sénsa indormia parchè no i ghéva schèi e el dotòr el podéa cavarghe i dinti gràtis pa fàr na òpara de carità, ma la indormia la vegnea masa schèi.
Co mi, el tiràa fòra on siringòn de vèro ca el gheva broà rènto on pignatèlo de fèro. El ghe picàva su on spùncio lòngo e gròso ca vèdarlo a perdea i sìnsi. Me màre o me àmio no i xèra bòni tignìrme fèrmo, intànto el dotòr el tacàva pòrchi e fra na siràca e st'altra el dixea : “tignìla bòna sta piaghéta!”. Fin de la fièra, me màre la me prometèa de cronpàrme chelo ca gavarìa volèsto inte la botega de xugàtoli drìo el cantòn.
Cusì, co le promése de on prexénte a finìa pa vèrxar le ganàse e fàrme inpiràr sto spùncio modelo mìsile intercontinentàl. Marìavèrcola, ca dolòri ste indormie. El ne dixéa de comodàrse e spetàr on fiatìn ca la fése efèto e intanto el sevitàva co st'altri.
Pasà na mexaòra, el podèa cavàrme el dénte. El entràva co on tronchéxe sìmile cheli pa tajàr el filo spinà durànte la goèra, na inpresiòn da svegnèr, i xèra altri tìnpi. Sto dotòr ca el parèa on minatòr, co la luméta so la frènte, e me molàva sènpre co na parola tìpo : “varda far el bràvo naltra olta”, “ciò sto putèlo el xè terìbile”..... e xò dìrmene de tùti i culùri. El dì el finìa rènto in botéga de xugàtoli a ndo i me regalàa chel ca mi volea, i savéa puìto ca sa li ghese mancà de parola me gavarìa inrabià fìso e col cuco ca ndava de olta dal cavadinti.

STI ANI FRENTE LA TV

Ostia ca ricordi. Sti ani la tv i la gheva i bar, cusì naltri bòce podìvimo xugàr. A la tele i parlàa na lengoa stràna e i parea tùti richi inbonbà ca ghe starìa su el tacolìn a tràrlo in tèra. Gnoche co tetone da làte le fàva le subrèt e naltri pa vedarghene ona sganbà, a se spetava al bàr bevendo la gaxòxa, màma che bòna, la gaxoxa dìgo, mìa le gnoche de la tele.

De brùto a la tele ghe xèra ca ògni olta ca on de naltri el sercàva de dir calcosa, a se sentìa on "ssss tàxi ca no sento", a vegnivino tuti silensià e se autosilensiavino fin ca a restaa paròna ela la tele e paratorno el silensio. Co i ga tacà i progràmi al pomerìjo, a ga tacà sparìr i boce dai canpi e pi gnisòn xugava co mì al balòn, restàva sòlo e la maledìa sta roja parona de le nostre vìte. Pian pianéto ogni discorso el se rifàva a on film, a na transmisiòn, a na partìa al balon o a on telejornal ca i gheva festo vedar pa a la tele. Sa no te la vardavi a te xèri on escluxo, ansi i te ridea drìo sa no te xèri ajornà. No parlemo pò co ga rivà la tele a culori, a xé sta el colpo de gràsia, na ecatonbe de pòpolo. Pexo de tùto co ogniòn el ga vìo i schèi pa cronpàrla, lòra tuti sararse in càxa suli co ela fa la fùse l'amante secreta. Dì e nòte co i porno de le tv privà ca li scorasava tute le òre e naltri boce vardarli e tocàrse: Ciciolina, Fenech, porco dìo che rojaro! La tele la xera deventà tùto, la ne gheva privà

de ògni sosialità, de ògni idèa e la ne incoconàva fa na màma el so putìn. La ne ga insegnà parlàr la lengoa taliana e vargognarse de la nostra Vèneta, la ne ga inbunìo el cào ca semo ignoranti contadini, rasisti, sfrutaduri e ca ghemo da deventar buni fa italiani sercando imitarli. Na tòxa ca la parlàa Veneto la ne paréa pi brùta de ona ca solo parlàr taliàn la ne parea na strafîga; eh si parchè le fighe de la tele le parlàa taliàn mìa Vèneto. A ghe xbòro mi dirghe na fiòla "te vojo ben" invese de "ti àmo". E isteso le nostre tòxe le se inamoràva de manùbri rivà da l'amerega o da la bàsa co la divixa onta da caranba, sòl parche no li parlàa Veneto. Finivimo fin parlàr taliàn naltri pa darse inportansa e far cariera politega. A ndava sol palco o se prexentava le elesiòn sol chi ca a savea parlàr taliàn, a xèra el recoixito prìmo dòpo la dixonestà.

CIÒ TOXI A VE LO RICORDELO.....

Ciò toxi a ve lo ricordelo i xùghi de sti àni, i tòxi de dèso sa li se mòve o li sùa, a li ciàpa su parole. Mi me ricordo ca xugàvimo “al balòn” fin consumàr tùta l’erba e el cànpo el gheva da èsar longo 100 metri se no no valeva, e penseve ca serte olte se xugàva anca in 4, do da na parte e do da st’altra, i pali de le porte li fàvimo co i pàli de vixèla. Ma serte olte a se xugàva in mexo la statàl, anca parche la strada a la xèra tùta de jarìn e no pasàva gnisòn. Pantàn, piòva, sol, scùro,

neve, a se xugàva senpre.
La sèra xugàvimo “cùco” fin scùro, a chei tinpi no ghe xera màchine pa strada e se se coreva drìo in volta pal paexe scondarse. El pòro càn ca el “fàva la cònta” e finiò contàr el dixéa : “bòna”, a ghe tocàva dir “àjo” e pò el nome de chi ca el catàva, ma dòpo rivàva l’oltemo ca el xèra el pi sgajo de tùti e fàva “ajo delìbara tuti”; ma sa on el inbrojava se dixea “bandus” e se rimeteva tuto in discusiòn.
A me ricordo ca scòla xugàvimo “pesta fetùni” e chi ca ghea i scarpùni el fàva pi mal de tùti.
Fòra pal dì (na olta la scola la finìa mexodì), a se tiràvimo drìo le sòpe de tèra, màma ca ònti co tùti i caveli inpienà de tèra, ma se no bastava xugàvimo a la mùsa e mùsi e darsene na fràca ca co rivàvimo càxa, co on fià de sàngoe in bòca, sa i nostri vèci a ne becàva, a li ne inpienàva de pàche. In istà o se sentavimo l’onbra de na pianta magnar bachìti de erba e fàvimo filò, xùgàvimo ai cowboy o corìvimo so la rosta sguasàr e pescar : morete, marsùni, sarawak, trote, pèsi sol, scardole, pìsi gàto, bixàti, spinarele, fìn i sorxi. Co ne vegnea voja organixàvimo la càsa al texòro (a pìe o in bisicleta) e i confìni a xera tuto el paèxe e in serti càxi fin le frasiòn, ma xera paricoloxo sconfinàr parchè i putèli de st’altri paexìti li te batìa. Scola i pi picenìti li xugàva l’omo nèro o cordòn e se se corèa drìo da morìr. Ogni tanto vegnea fòra na mòda e lora tùti co i pàtini e i xenòci sbregà dai rabaltùni, opur el frìxbi, ma li xèra tùti xùghi ca no

tacàva, a naltri ne piaxea far pache o coràr sù pa le colìne, ranpegarse su pa le siarexare e inpienarse la pansa fin sciopar o ndàr sol pajaro e fàr i incontri de box (sensa goanti!). Me vien inamente ca na olta a xè vignìsta la mòda de la pisìna, ma sti àni xèra xà màsa ver on tòco de nailon da metar so on bùxo, e lòra tùti scavar bùxi e inpienarli de àcoa e sgoasàr. Bestie ghe ne ciapavìmo de tùti le sòrta, con ndavimo pescàr doparàvimo de tùto fòra ca l'esploxivo (guadìn, moscaròla, retìna, fin deviàr i corsi dele ròste); oltre i pìsi a me ricordo metìvimo xò la rabaltìna pa ciapàr oxeli : merli, colonbi, tòrtore, séleghe. Tràpole de ogni sòrta, vìscio, rèti, flober, semense inpienà de gràspa, a xèrimo dei casadòri. No parlemo pò co ne mancàva la selvajìna da casàr, a tacàvimo fàr tribolàr el càn o i gàti de càxa. In sèrti mominti a vegnea fòra le mòde parche in Tv li fàva i filmìti, e lòra tuti insima le piante sensa scàrpe e in mudande pa far Orzowei. Carneval se se vestìa tùti conpàgno : Zoro! Ma la spàda la xèra de plastega e no la fàva bastansa màl, lòra tùti doparàr chele de lègno o le fruste feste co le strope de salgàro. Nevegava pòco e lòra favimo le bàle co la tèra moja e fàvimo bataje da òrbi, e ogni tanto ghe metìvimo rento na prìa. El coprifògo el ghe xèra sol ca el xòba de sèra a le oto e mexa, parche li fàva Supergulp. Pal resto se xugàva e co xera òra de magnàr a se fàva el jiro de la tòla e vìa da nòvo, magnàr la xera na perdita de tenpo. Bisìclete: a xerimo alti on schèo e ndavimo vìa co le bisiclete da

fémana ca no podevimo gnanca sentarse so la sela parche ghevimo le ganbe cùrte. Tùti vìa ròda alta o fàr cross. No existea bisiclete pa i puteli e ghèvimo da injeniarse far adataminti.....
Pò dòpo xè rivà la tilivixiòn, sta lùja, co programi tùte le òre e xé moresto tùto sto mondo da sògno.

SCOLA

Se se levàva sù bonòra sìe bòti, se magnàa na scuèla de cafelàte co la polenta brustolà o el pàn vècio tocià, se toleva la sporta e caminàr fìn scòla. Sti àni a no ghe xèra el furgonsìn, se ndàa tùti a pìe, chi vegnéa xò da le colìne co la piova, la nève o col scùro. Mài gnisòn el se gà lamentà. Se rivàa scòla sète bòti o dòpo, e se tacàa xugàr l'òmo nèro.
Oto bòti sonàva la canpanela e el bidèlo (grando e catìvo) el ne metéa tùti in còa. In jènare, a fàva da bidèlo on invàlido de goèra, òmeni dùri ca ghe bravàa fin le maèstre. El diretòr lo vedèvino na olta l'àno co el vegnéa saludàr. Le scòle i le ghèa costruìe vànti de la goèra e le stànse le xèra alte 4 mètri e a ne paréa dele catedràl co dei finestrùni gràndi ca se vedèa tùto fòra. Le maèstre le xèra (ma ncòra dèso) mèxe analfabéte, le ne insegnàa scrìvar e contàr, ma pi de tùto le ne proibìva parlàr e scrìvar Vèneto. Contava sòlo proibìr el Vèneto, pal resto ndàva puìto tùto fòra ca porchexàr. Ste ròspe bòne da gnìnte le ne dàva sènpre el tèma da scrìvar cusì pasàvimo tùta la matìna co la péna fra i dìnti; e sa finìvimo prìma ne tocàva fàr

on dixègno. I colùri ghevimo cheli matìta e i pi rìchi i Cariòca a spìrito. I stròpoli dei culòri li xèra tùti morsegà. Doparàvimo el tenparìn e ghevimo tùti la gòma Pèlikan co do fàse, òna pa scaselàr la pèna e st'altra pa scanselàr la matìta, ma no le xèra bòne da magnàr; i pi poarèti i se le fàva co la moéna de pàn e xò morsegòni. Tùti co la càrta asorbente e chela carbòn. Ghe xèra ànca la chìna, ma finìa senpre ca la se rabaltàa par tèra. Co xè vignìsti fòra i scanselìni se ghemo sparagnà de ver da ricopiàr ogni òlta ca xbaliàvino, parchè no contàa la sostansa de chel ca scrivìvino (xerimo tuti destinà ndàr in capanòn) ma sòlo la fòrma. La scòla la xèra solo na palèstra pa educàrne dìr "sior sì sior paròn", la xèra na palèstra de italianità : gninte dimànde e sòl obedìr.
El sàboo a ne tocàva ndàr scòla e fàvimo dixègno. Se se robàva i culòri on co st'altro e se spetàva senpre e sòlo la ricreasiòn, ma mìga par magnàr no ghe xèra ténpo, no, par xugàr. I xèra 15 minùti da scalmanà, 15 minùti de libartà. Gnisòn maèstro, gnisòna maèstra li ga mài oxà dìrne calcòsa. Co sonàva la canpanèla, a xèrimo lìbari e se scanpàva fòra còrar, saltàr xugàr el balòn, dàrse pàche. Finìa la ricreasiòn, a se tornàva de olta rento chela prexòn fàr ròbe stùpide e inparàr gnìnte. Contàr savèvimo tùti parchè xugàvimo senpre scòa a carte co slavajàva in istà, e la maestrina la ghe meteva pi de naltri fàr i cùnti.
In segòna limentàr i ne fàva fàr i exàmi e ànca in cointa e se gheva da inparàr memòria i 7 re de Ròma,

Garibaldi, e i ne contàva ca la Italia la gheva vinsesto tute el goere, tute le batalie, e nàltri slitarà ca xèrimo ghe ghemo credìo fin l'età de la raxòn! I ne contàva ca i Fransìxi, i Ostrìasi, i Todischi li xèra catìvi, ca i Rusi magnàva i puteli e ca i Mericàni li xèra i nostri salvadùri, e pò lo dixéa ànca la téle e i film de John Ford. Giografìa a se ghea da savèr sol la Itàlia, el rèsto el xèra mèrda, senpre segon l'insegnaminto de la scòla taliàna. Porco dìo, le poexìe, si dio can, si dio lùrido, le poexìe ca ne tocàva inparàr memoria, lùride roje : Pascoli, Carducci, Foscolo. Ne tocàva fin scoltàr òre de letùra del lìbro Cuore, e fìn el pàroco ca el vegnéa ogni stimàna pa na òra in clàse fàrne dotrìna. El xèra sul sèrio on raxentamento de sarvèlo. A me ricòrdo ca el maestro el ghéva la bachèta e a ne fàva inxenociàr so le semense de gràn dadrìo la lavàgna o el ne ciapàa bachetà so i dìi. Na òlta el me gà levà sù pa na rècia.
Scola taliàna, scòla de merda, a xèra sòl ca on raxentamento de sarvèlo pa prodùr sèrvi, sciài da sfrutàr, mùsi ca no gavarìa mài levà sù el cào. I pòsti de podèr li xèra xà tùti prestabilìi, l'onestà, el mèrito, tùte buxìe; la Italia la xè festa de rufiàni, de nevòdi e càri amìghi racomandà. I Vèneti xè e xèra sòl càrne da masèlàr.
Mi dòpo, le mèdie le go féste in colèjo i me ga sarà li rènto ànca sa dòpo tri àni i me gà casà fòra e me go ritòlto la libartà.

XUGHI DE STI ANI

Co a se xugàa "pesta fetùni", a se metèvimo le scàrpe ca fàva màl, el bèlo xèro chelo : farse màl in mòdo legàl. Co capitàva ca on el ghése na còrda, tùti tiràr fin ca ne sangoinàva le màn. Co se xugàa cùco a se fàva i cunfìni, parché si no ghe xèra chi ca ndàva in ostarìa tòrse el jelàto o càxa magnàr. Chi ca ghe tocàa contàr el xèra sènpre el martùfo de la conpagnìa, e pò i fùrbi i spetàva pa òltimi pa fàr "oltimo lìbara tùti". Serte òlte se ghe la fàva (dixéndo "ajo") ànca pena ca el dixèa "bòna" standoghe da drìo. Co ghe xèra na ilegalità, lòra tùti dìr "bàndus" e se paràa el xùgo pa fàr discusiòn. Pi bèlo de tùto a parte tiràrse drio el pantàn e le sòpe de tèra, a xèra xugàr mùcio. Co on el se rabaltàva tùti sòra sigando "mùcio", e la ndàa vànti cusì fìn ca on no el se metéa criàr da el màl. Organixàvimo ànca i incontri de box co i goanti da sì, ma ghe xèra ànca chi ca no li ghèa e lòra se se metéa chèli de pèle fìna : ma che màl! Gnancòra stràchi, a se scuminsiàva xugàr mùsi, on sòra on sòto e xò pàche fin ca a se finìa par tèra, vinséa chi ca restàva in pìe. "Pàlo" invèse a funsionàa ca on el se cuciàva so on pàlo e drìo sincoe sìe a fàr on cordòn, e on el ghéva da saltàrli tolendo la rincòrsa fin rivàr tocàr el pàlo. Col mal de schèna a se finìa pa ndàr càxa. In istà a pàrte el balòn e xugàr i indiàni, se ndàva in ròsta pescàr. Fàvimo el bàgno, i tùfi, se pescàa, se costruìvimo le bàrche. Se fàvimo fin le retìne co le càlse vècie pa pescàr e spinarèe. Le morète invése a le ciapàvimo co

la moscaròla co rento la farìna xàla. Col goadìn o la retìna a ciapàvimo marsùni, sarawak maculà, bixàti, gànbari, pìsi sol, scoalìti, pìsi gàto, scàrdole e capitàa anca le tròte. Le fiondà invese le se ghe tiràa i sòrxi, le morèje a i puteli de st'àltre contrà. Co se se ghéa stracà ndàr sgoasàr, a se se ranpegàa su pa i mùnti fàr i esploradòri e se fàva mancamìnti sol bòsco: tajavimo piante pa farse le spàde, le panchìne, pa costruìr canpamìnti e tènde, far pònti e trinsèe difensìve. Se xugàva Spartacus, ai Mericàn contro i Todeschi, insoma chelo ca i ne fàva védar pa tilivixiòn. L'indiàn no volèa fàrlo gnisòn. Se ndàva ànca la càsa : se fàvimo le fionde co le ràme de frasegolàro e col fògo le piegàvimo. Anca i archi co le ràme de frasegolàro e le frèse co le steche de onbrela e le pene de fìnco. Ghe tiràvimo tùto : gati oxeli (seleghe, merli, strùli, calàndre), càni, galìne, gnari de vèspe, fin ca tacàvimo ciaparse fra de nàltri fiondà; co no ghe xèra le fiònde a se ciapàvimo priotà.

XUGAR LE CARTE VENETE A XÈ GRAN EDUCATIVO

Mi a me piaxèa xugàr la scòa ma sensa l'aso ciàpatùto, parchè el ronpéa le conbinasiòn e favorìa la fortùna. Xugàvimo co la nàpula de òri, e sìncoe pònti de màso : re beo, òri, setebèo, carte, primièra. Se rivàa fin vintiòn.

I pì bòce a li xugàa brìscola e i putelìti pa inparàr

cognàsar le càrte i xugàva la vècia e camixéta. Ma la vècia ghe xugo ncòra ànca mì, cusì ghe lo pòso dìr me mojer co la ghe rèsta in màn. Ca bèlo ca xèra dìrghe camixèta e st'altro martùfo el se metéa criàr co le làgréme.
Le càrte le xèra senpre le Trivixàne, a xé dèso ca le maestrìne ignoránte le ghe inségna xugàr co le Pulitàne.
I vèci xugàa trisète co l'acùxo e la nàpula? I pì bràvi a xùga ncòra a trisète ravèrso. Inte le ostarìe i fàva tornèi co mèxo paéxe. Mi da bòcia entràvo so sti bàr inpienà de fùmo co i veci ca ghea i mustàci intabacà e el capelo in tèsta e el gòto in fiànco. El foràso e la mòra i lo ga copà co el proibisionixmo sti bastardi de prefeti e majistrà. Na òlta i xugàa tùti e xèra xùghi intilijìnti.
Eco parchè i Vèneti a sa contàr. No i farà màsa ciàcole fa i taliàni, ma on bòcia ca inpàra ricordarse 40 fin 48 carte memòria e somarle, el ga na màrsa in pì. Sì, parche da bòcie i ne insegnàa ricordàrse tùte le càrte fin la fìn e contàr i pònti duránte el xùgo. Rento el màso no se podéa vardàr pa ricordarse, te ghevi da fàrlo xugàndo e valutàr le posibilità e far stadìsteghe. E pò i blef, i òci, le paròle, i sèsti, tùto xèra on capìr l'aversàrio, on stùdio psicolòjego. Se tratàa de na vèra palèstra de vìda.
Sti àni inte la Venèsia a ghèvimo svilupà xùghi ca valea pì de mil lesiòn de matemàdega limentàr. A se xugàa e a se inparàa. Eco la vèra didàtega, e èco

parché i Vèneti i ga na màrsa in pì.